

к.е.н., доцент Спасів Н.Я.

к.е.н., доцент Турський І.В.

Домінанти доларизації вітчизняної економіки

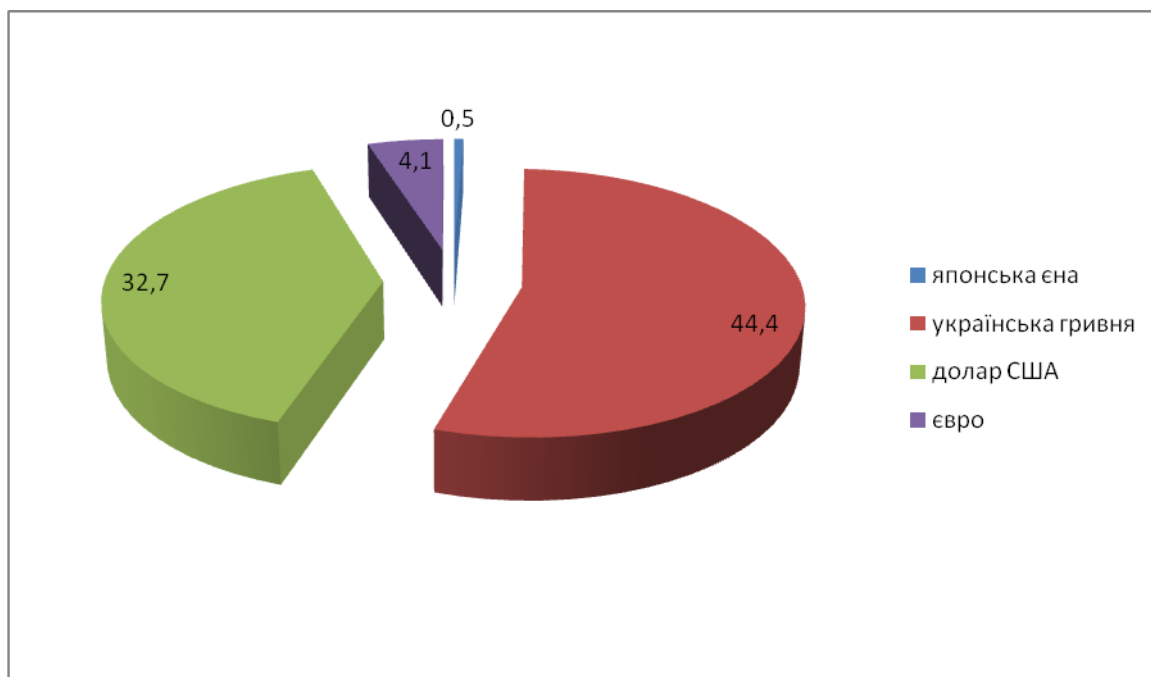
У посткризовий період економіка України так і не позбавилася глибоких структурних деформацій і значно відстає від розвинених країн світу за усіма макропоказниками, що негативно позначається на рівні економічного розвитку. Це пов'язано із нестабільністю політичної ситуації, прогалинами у чинному законодавстві, відсутністю належного інституційного забезпечення фінансового ринку та його інструментів, а також непродуманою грошово-кредитною політикою. Саме остання є домінантою посткризових дисбалансів, нестабільності вітчизняної валюти та її залежності від долара.

Згідно трактування, поданого у економічній енциклопедії, доларизація – це проникнення долара США у внутрішній грошовий обіг країн зі слабкими неконвертованими валютами, внаслідок чого відбувається розлад грошового обміну [2]. Термін «доларизація» походить від назви грошової одиниці США – долара, проте на практиці слугує для визначення процесу заміщення внутрішньої валюти конвертованою валютою (не обов'язково долларом США).

Варто зазначити, що доларизація як економічне явище, притаманне вітчизняній економіці з початку її самостійного функціонування. Фінансова криза 1992-1994 рр., 1998-1999 рр. та 2008-2009 рр. закріпила за валютою США стійкі позиції альтернативного грошового активу, захищеного від фінансових катаклізмів. Навіть поява та значно вища вартість грошової одиниці Євросоюзу не похитнула позиції долара на українському ринку. Так, згідно із дослідженнями у 2012 році в Україні в обороті перебуває близько 80 млрд. готівкових доларів США та іншої зарубіжної валюти. У 2011 році ця сума становить 70 млрд. дол., а в 2008 р. даний показник становив тільки 38 млрд. дол. США [1]. Така статистика констатує різке зростання обсягів долара та свідчить про нарощування заощаджень українців у даній валюті, й ілюструє на перспективу негативні тенденції щодо вітчизняної гривні, адже недовіра до неї є загрозою економічній та фінансовій безпеці держави. Отже, першою

причиною доларизації є недовіра до національної валюти, і відповідно, масова купівля долара США.

Наступним каталізатором доларизації є співпраця України із Світовим банком, Міжнародним валютним фондом та іншими світовими організаціями, які надають кредити у доларах, що сприяє зростанню доларової маси. Відповідно, структура державного боргу України за видами валют також свідчить на користь залежності вітчизняної економіки від долара (рис. 1).

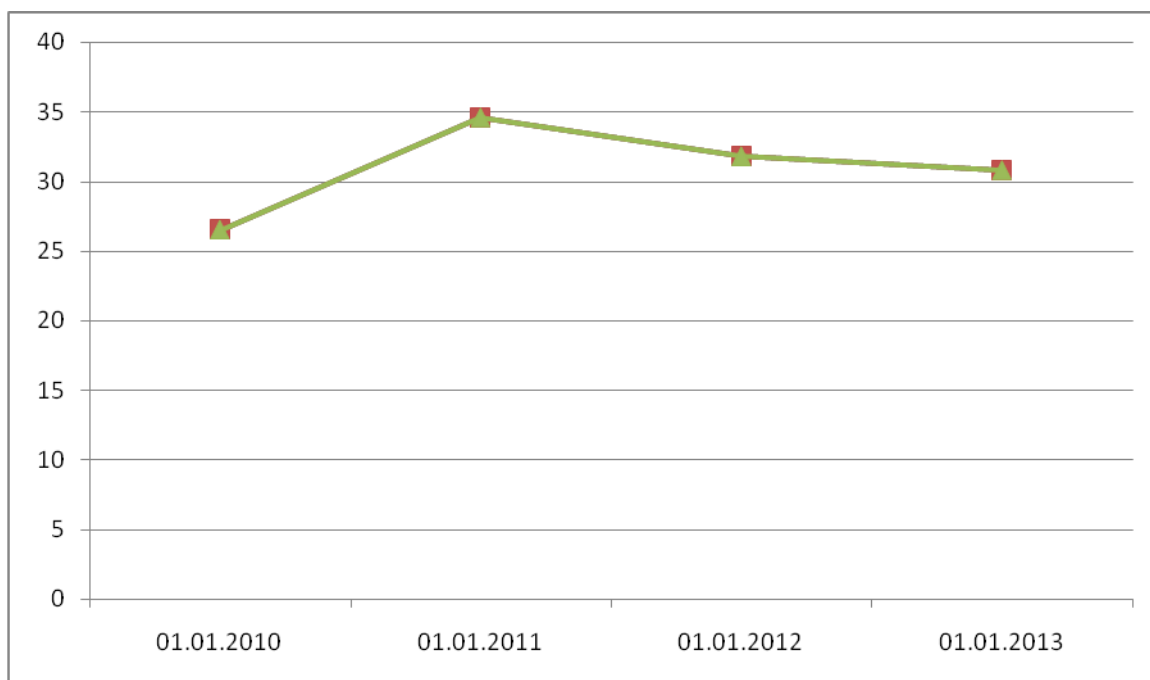
Рис. 1. Структура державного боргу України за видом валюти погашення у 2012 р. (%)[3]

Як ілюструють дані рис. 1, у структурі державного боргу серед іноземних валют превалює долар США, складаючи 32,7%, що дозволяє констатувати про стійку державну політику стосовно запозичень в частині орієнтації на іноземний корпоративний сектор та розміщення облігацій зовнішньої державної позики.

В свою чергу, міжнародні резерви України також прив'язані до долара США (рис. 2).

Однак, зважаючи на їх зменшення у 2012 р. порівняно із 2011 р. у 0,96 раза, можна констатувати про негативні тенденції, пов'язані із зростаючим попитом на дану валюту та недостатністю джерел її поповнення, зокрема пролонгацією місії МВФ щодо третього траншу кредиту, відтоку прямих

іноземних інвестицій, а також зменшення обсягів переказів заробітчан (у 2012 р. заробітчани переказали 4,3 млрд. дол., що майже у 2 рази менше, ніж у 2011 р.) [3].

Рис. 2. Міжнародні резерви України у 2009-2012 рр. (млрд.дол.) [3]

Поряд із значними валютними запозиченнями та неминучістю їх повернення ще однією причиною тотальної доларизації є значний рівень інфляції та інфляційні очікування, хоча згідно офіційних показників інфляції в Україні спостерігається дефляція на рівні 0,3% станом на 01.02.2013 р. [3]. Однак варто наголосити, що вітчизняна дефляція є офіційною, а не реальною, оскільки Державна служба статистики змінила формулу розрахунку даного показника, відповідно, виникає невідповідність – дефляція супроводжується повсякчасним зростанням цін.

Також домінуючими чинниками доларизації є затяжна політична криза, яку навіть парламентські вибори – 2012 не розв’язали, значний рівень корупції (144 місце із 176 країн світу), дихотомія чинного законодавства та його недосконалість.

Таким чином, за умов, що склалися в Україні доларизація є об’єктивно зумовленим процесом, який набирає оборотів. Проте, з фінансової точки зору це неприпустимо, оскільки доларизація загрожує стабільності національної валюти, грошово-кредитній сфері, діяльності банківських установ, посилює

тіньовий сектор, сприяє відтоку капіталу, а, відтак, загрожує національній та фінансовій безпеці.

Список використаних джерел

1. Доларизація української економіки сягнула 65% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbiznes.com/news/business/61566.html>
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua